

10.3.2020

## MAASEUTUPOLITIIKAN NEUVOSTO (MANE)

Aika: Tiistaina 10.03.2020 klo 9.00-11.00  
Paikka: VM kokoustilat, kh. Paja, Mariankatu 9, Helsinki

Paikalla: Jari Leppä, pj.  
Christell Åström, pääsiht.  
Ann-Sofi Backgren  
Riitta Bagge (etänä)  
Saara Bäck  
Minna-Mari Kaila  
Anne Knaapi  
Kari Kokkola (etänä)  
Rikard Korkman  
Kari Latvus  
Kaisa-Leena Lintilä  
Timo Lähdekorpi  
Toivo Muilu  
Ari Niiranen  
Salka Orivuori  
Asko Peltola  
Marko Pulkkinen  
Satu Rantala  
Petri Rinne (etänä)  
Mikko Rissanen  
Veli Vähämäki  
Anne-Marie Välikangas  
Taina Väre  
Maria Wakeham-Hartonen  
Paula Yliselä  
Mari Kattilakoski siht.

### 1. Kokouksen avaus

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä avasi kokouksen 9.05.

Puheenjohtaja totesi avauspuheenvuorossaan, että meneillään on MANEn viimeinen toimintavuosi ja on aika katsoa tulevaan ja uuteen kokonaisuohjelmaan. Hyvä on myös tarkastella mitä on tehty ja arvioida MANEn toimintaa.

CAP valmistelun osalta puheenjohtaja toi esiin, että uutta rahoituskehysratkaisua valmistellaan. Jotta siirtymäkausi jäisi lyhyeksi edellytyksenä on, että ratkaisu saadaan ennen kesää. Suomen painotus on kakkospilarin turvaaminen eli rahoituksen säilyttäminen nykyisellä tasolla hinta korjattuna. Prioriteetit ovat maaseudun kehittämisen ja maatalouden rahoituksen turvaaminen. Puheenjohtaja korosti, että kyse on tulevaisuuteen katsovasta, ei vanhanaikaisesta, politiikasta.

Viitaten Älykäs maaseutu -kiertueeseen ja eduskunnassa helmikuun lopulla järjestettyyn ”Smart Shrinking” -seminaariin puheenjohtaja korosti digitaalisten ratkaisujen merkitystä.

Leppä kertoi Ratkaisujen kiertueesta, jonka tiimoilta hän vierailee eri puolilla Suomea tapaamassa alueiden yrityksiä, oppilaitoksia ja ihmisiä kestävästä kehityksen ratkaisusta.

Hän totesi maaseudulta löytyvän paljon ratkaisuja, jotka ansaitsevat huomiota. Maaseudulla on paljon osaamista ja halua kehittää maaseutua. Leppä myös korosti, että maaseudun ratkaisuja on tärkeä tuoda julkisuuteen. Tilanne ei ole niin heikko, mitä julkisesta keskustelusta voisi päätellä.

## 2. Edellisen kokouksen 10.12.2019 muistion hyväksyminen

*Päätös:*

*Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio korjauksella. Korjataan Asko Peltolan nimi.*

## 3. Jäsenmuutokset

*Päätös:*

*Merkittiin jäsenmuutokset tiedoksi.*

Elinkeinoministeri *Mika Lintilä* nimetään Maaseutupolitiikan neuvoston varapuheenjohtajaksi *Katri Kulmunin* tilalle.

Ylijohtaja *Ari Niiranen*, Pohjois-Karjalan ELY:stä nimetään ELY-keskusten varsinaiseksi jäseneksi *Kari Virrannan* tilalle.

## 4. Maaseutupolitiikan kokonaisohjelman strategia

Tutkimusprofessori, *Hilkka Vihinen*, Luonnonvarakeskus  
Erikoistutkija, *Jari Lyytimäki*, Suomen ympäristökeskus  
Yliopistonlehtori, *Heidi Sinevaara-Niskanen*, Lapin yliopisto

*Päätös:*

*Kuultiin esitykset, keskusteltiin strategian sisällöstä ja hyväksyttiin strategialuonnos kokonaisohjelman pohjapaperiksi. Strategiapaperia työstetään vuoden aikana ja viedään sisältöjä yhteiskunnalliseen keskusteluun.*

Yhteenveto esityksistä:

*Tutkimusprofessori Hilkka Vihinen* kertoi strategian lähtökohdista. Strategiaryhmältä on odotettu selkeitä strategisia näkemyksiä siitä, kuinka hyvinvointi voidaan taata koko maahan, vastata ilmastonmuutokseen ja löytää globaaleihin ongelmiin ratkaisuja suomalaisilla maaseuduilla. Strategiatyöryhmä on koostunut eri yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijoista. Puheenjohtajana on toiminut MANEn pääsihteeri ja sihteereinä kolme sihteeristön edustajaa. Strategiapaperi on tutkijoiden yhteisen ymmärryksen kollektiivinen tuotos.

Strategialla on haluttu haastaa käsitystä siitä, ettei maaseudulla voisi elää ja toimia kestävästi. Kyse on siitä, miten asiat tehdään. Hajautetut ratkaisut ja neutraalit teknologiat mahdollistavat uudenlaisia ratkaisuja. Edessä on syväälle käyvä rakenteellinen muutos, joka edellyttää keskinäisriippuvuuksien ymmärtämistä. Alueet on saatava toimimaan yhteen. Lähtökohdaksi ei ole syytä ottaa sopeutumista vaan rankka etukeno. Miettiä miten maaseutu voi olla se taho, joka ottaa vastuuta kestävästä yhteiskunnasta ja auttaa toisiakin eteenpäin.

Strategian lähtökohdiana on ajatus, että nyt ei eletä murrosten aikakautta vaan aikakausten murrosta. Yhteiskunnan on ryhdyttävä ilmastonmuutoksen takia ekologiseen jälleenrakennukseen. Maaseutupolitiikassa on hahmotettava, mitä kestävyysmurros tarkoittaa maaseudulle, mitä uusia mahdollisuuksia se avaa ja millaista politiikkaa se edellyttää. MANE:lla on sekä parhaat edellytykset että velvollisuus tarttua tähän. Kestävyyssiirtymä edellyttää, että inhimillinen toiminta sopeutetaan luonnon rajoihin. Kestävyysmurros tapahtuu joka tapauksessa, nyt kyse on siitä, miten tähän vastataan.

Strategia tarjoaa kolme kiintopistettä, joihin tarkentaminen auttaa pitämään oikean suunnan. Ensimmäinen kiintopiste on *keskinäisriippuvuus* luonnon ja ihmisten kesken, alueiden välillä sekä taloudessa globaalien ja paikallisten välillä. Kyse on systeemisestä, symbioosia painottavasta näkökulmasta. Esim. asumisesta ja liikkumisesta pitää puhua osana kokonaisjärjestelmää.

Keskinäisriippuvuudesta seuraa, että on huolehdittava *oikeudenmukaisuudesta* eriarvoisuuden vähentämiseksi. Eriarvoisuus on haitaksi koko maalle. Eriarvoisuuden vallitessa emme pysty vapauttamaan kaikkien ihmisten ja alueiden potentiaalia. Maaseutu tulee nähdä elämän ja hyvinvoinnin lähteenä.

Kestävyysemurroksen osana on tunnistettava myös etenevä *tietointensiivinen talous*. Se sisältää voimakkaita alueellisen eriarvoisuuden elementtejä, mutta hallitusti ohjattuna se myös vahvistaa maaseudun kestävästä taloutta - uutta työtä ja elinikäistä oppimista.

Strategian visio on radikaali maaseutu. Tulevaisuuden kestävä yhteiskunta siirtyy fossiilitaloudesta bio- ja kiertotalouteen. Tämä suosii paikallisuutta ja hajauttamista. Yhteiskunta voi toimia monissa eri mittakaavoissa, mutta paikallisen pitää olla vahva. On katsottava kulloinkin, minkälainen tekeminen sopii mihinkin pintaan. Maaseutu on uuden kestävästä yhteiskuntamallin perusta sillä luonnonvarat sijaitsevat maaseudulla, ja ne ovat fossiilitalouden korvaamisen ytimessä yhdessä kiertotalouden kanssa. Uuden paikallistalouden perustana on kestävyys, omaehtoisuus ja rohkeat radikaalit ihmiset.

Kestävyysemurroksen tunnistaminen ja hyödyntäminen vaativat paikkasidonnaista ymmärrystä ja osaamista, joka syntyy uuden tietointensiivisen talouden kautta. Moniulotteisen kestävästä yhteiskunnan hyödyntäminen ja uuden talouden rakentuminen purkavat monia vallitsevia keskinäisriippuvuuksia ja synnyttävät uusia. Tulevaisuuden kestävästä yhteiskuntaan siirtyminen edellyttää merkittävää systeemistä uudelleenorganisointia. Koko yhteiskunta ottaa uuden asennon. Maaseutu ottaa uuden asennon.

Maailmasta on tullut entistä tiheimmin yhteen kytkeytynyt. On otettava laaja näkökulma, jossa erilaiset mittakaava limittyvät paikkaperustaiseen ajatteluun. Elämä todentuu aina jossakin paikallisissa sommitelmissa. Samalla ihmisen toimintaa on mahdotonta erottaa luonnon ekosysteemistä. Globaalimuutos sisältää vastavuoroisuuden luonnon ja ihmisen välillä. Ilmastonmuutos vaikuttaa yhteiskuntaan, teknologiaan ja talousjärjestelmiin, ja toisinpäin.

Käynnissä on siirtymä markkinarakenteesta verkostomaiseen talouteen, johon liittyy lyhyemmät arvoketjut. Tuotanto on siirtymässä lähemmäksi kuluttajia. Toimivien tietoverkkojen myötä yhteisyys lisääntyy. Saavutettavuus perustuu yhä useammin osaamiseen. Tämä on maaseudun mahdollisuus, asumisen ja monipaikkaisuuden potentiaali, ei olla enää niin riippuvaisia etäisyyksistä. Rihmastomainen keskinäisriippuvuus toteutuu ihmisten, tavaroiden ja tiedon liikkuvuutena, mutta myös kulttuurisena vaihdantana sekä maaseudun ja kaupungin sekoittumisena. Jatkossa ollaan yhä riippuvaisempia siitä, miten maa- ja metsätalous toimii. Monet tuotantoon liittyvät käytännöt mietittävä uudelleen.

Hyvinvointivaltio on päivitettävä globaalimuutokseen. Hyvinvointivaltion ja luonnonympäristön yhdistämiseen perustuva yhteiskunta on päivitettävä tulevaisuuteen, jota määrittää globaali keskinäisriippuvuus ja paikkaperustainen toiminta. Keskinäisriippuvuus tihenee, paino siirtyy strategisempiin kohtiin.

*Erikoistutkija Jari Lyytimäki* avasi puheenvuorossaan ympäristöoikeudenmukaisuutta ja sitä, kuinka se jäsentää, mitä keskinäisriippuvuus käytännössä tarkoittaa.

Ympäristöoikeudenmukaisuus on luonteva lähtökohta maaseutupolitiikalle, koska se kytkee luonnonvarat politiikkaan, ja avaa eri paikkojen välisiä suhteita. Se tarjoaa laaja-alaisen näkökulman maaseudun muutoksiin. Sen ytimessä on reiluus eri toimijoiden, paikkojen ja

aikojen välillä. Keskeistä on sekä lopputulosten että prosessien reiluus. Oleellista on myös käsittää kaupungit ja maaseudut saman vuorovaikutteisen systeemin osina.

Reiluus luonnonvarojen näkökulmasta edellyttää luonnon pääomien ja ekosysteemipalveluiden turvaamista ja oikeudenmukaista pääsyä maaseudun tarjoamiin resursseihin. Lähtökohta on hyvä, sillä meillä on varsin paljon luonnonvararesursseja ja tietoa. Tarvitaan kuitenkin myös hienopiirteistä ymmärrystä luontomme ominaispiirteistä ja kytköksistä kulttuurisiin käytäntöihin. Hiljaisen tiedon merkitys korostuu.

Reiluus eri toimijoiden näkökulmasta edellyttää erityyppisten toimijoiden tunnistamista ja heidän tarpeidensa aitoa huomiointia. Keskeistä on osallisuuden vahvistaminen suunnittelussa ja päätöksenteossa. Aito kuuleminen päätöksentekoprosesseissa.

Kokemus reiluudesta on keskeisin ja hedelmällisin lähtökohta yhteiskunnalliselle kehitykselle. Oikeudenmukaiset prosessit, luottamus ja tulevaisuudenusko. Pitkän tähtäimen näköalat.

Oikeudenmukaisuusnäkökulman kautta on mahdollisuus nähdä maaseutu resurssina monenlaiselle toiminnalla. Mahdollisuus rakentaa reilun maaseudun konseptista kansainvälinen edelläkävijä.

*Yliopistonlehtori Heidi Sinevaara-Niskanen avasi esityksessään, mitä uusi tietointensiivinen talous maaseutukontekstiin tuotuna tarkoittaisi.*

Tietointensiivinen talous on perinteisesti, OECD maiden poliittisissa strategioissa, kytketty teknologian kehittämiseen, korkeaan osaamiseen sekä tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tietointensiivinen talous on nähty ennen kaikkea kasvavien kaupunkiseutujen asiana. Tietointensiiviseen talouteen tehdyt investoinnit kuten tutkimus- ja kehittämismenot ja julkiset investoinnit ovat olleet keskittyviä ja tuottaneet tähän liittyvää kumuloituvaa kehitystä. Kyse ei ole vain maaseutu-kaupunki dikotomiasta vaan myös pienet ja keskiuuret kaupungit ovat ajautuneet hankalaan asemaan, alueiden resurssit ovat pienentyneet ja alueet ovat ruralisoituneet.

Strategiapaperi haastaa tähänastista tietointensiivisen talouden politiikkaa ja tietämisen käsitystä. Maaseudun uuteen tietointensiiviseen talouteen esitetään kahta näkökulmaa. Ensinnäkin maaseudulla on elintärkeä rooli uuden kestävän talouden paikkana. Näkökulma kytkeytyy monipaikkaisuuteen, työhön ja koulutukseen.

Monipaikkaisuus on kasvava ilmiö digitalisaation mahdollistaessa paikasta riippumattoman työn. Kansalliset tilastointimenetelmät eivät kuitenkaan tunnista ihmisten monipaikkaisuutta, mikä luo maaseudulle näkymätöntä väestöä. Maaseudulla on enemmän ihmisiä ja tietoa kuin siellä tiedetään olevan. Monipaikkaisuus on merkittävä kysymys myös yhteiskunnan rakenteiden kannalta, esim. palvelut, infra.

Uusi tietointensiivinen talous kytkeytyy myös työn muutokseen. Työ itsessään on muuttunut ja uudessa työssä korostuvat palvelu- ja elämyskeskeiset työt. Matkailu on esimerkki uudesta työstä, jossa maaseudun vahvuuksia ovat luonto ja globaalisti uniikki ympäristö. Kyse ei ole vain paikallisesta työstä vaan digitalisaation kautta globaaliin maailmaan kytköksissä olevasta alustataloudesta, jossa maaseudun voima on paikallisuudesta ja kulttuurista kumpuavassa tiedossa ja sen tuottamassa arvossa.

Uuteen tietointensiiviseen talouteen kytkeytyy myös kysymys koulutuksesta, koulutuksen tasa-arvosta ja alueellisen tiedon taloudesta. On olemassa paljon paikallista katveeseen jäävää tietoa, jota voitaisiin koulutuksella vahvistaa.

Toisena tietointensiiviseen talouteen liittyvänä näkökulmana strategiassa nostetaan esiin tarve alueellisten ja paikallisten kilpailuetujen tasausjärjestelmälle. Kyse on uudenlaisesta julkisten varojen investointiohjelmasta, johon voisi hakea mallia esim. Norjan aluepolitiikasta. Ajatus on, että tämä ei olisi pois suurilta kaupungeilta vaan kyse olisi

investointiohjelmasta, joka tunnistaa maaseudun erityisyyksiä, osaamista ja taloutta. Kyse ei ole valtionosuusjärjestelmästä vaan toimista, jotka tukevat uuden luomista – elinvoimaa, innovaatioita, työllistymistä.

*Tutkimusprofessori Hilikka Vihinen* herätteli lopuksi pohtimaan miten strategian kanssa tulisi edetä. Tosiasiat ja reunaehdot muuttuvat, yhteiskunta siirtyy realismista toiseen. Nyt on se hetki, kun voimme vaikuttaa, miten sen kohtaamme. Strategiapaperi ehdottaa asennoksi maaseudun aktiivista roolia, ”meidän peliä”, sen miettimistä kuinka pelaamme voittavaa peliä. Kuinka käytämme koko joukkuetta, että mikään alue ei jää murroksen ulkopuolelle. Luonnonvarat ovat maaseudulla, ja keskeistä on, miten tämä kenttä otetaan haltuun. Toimiva kansalaisyhteiskunta on keskeisessä asemassa ja sen rooli on kasvava. Tarvitaan luottava ja toimiva kansalaisyhteiskunta. On puhuttava auki maaseudun roolia kestävyyssiirtymässä. On oltava oikea suunta ja tekoja. Toimiva kansalaisyhteiskunta, osallisuuden tunne ja sitoutuminen ovat siirtymiseen vaadittavia tekoja. Olennaista on, että maaseudun voimavarojen hallinta, päätöksenteko ja arvo pysyvät mahdollisimman lähellä. Ei voida palvella globaalia, jos paikallinen ei ole hallussa.

Keskustelua:

Puheenvuoroissa todettiin strategiaryhmän tehneen hyvää työtä. Tutkijoiden valitsemista strategiaryhmäksi pidettiin hyvänä. Näin strategiaa ei ole katsottu pienesti tai vanhalta pohjalta. MANE on nyt todella etunojassa. Strategiapaperin nähtiin olevan enemmän kuin pelkästään maaseutupoliittinen strategia sen sisältäessä linjauksia yhteiskunta- ja talousrakenteiden osalta.

Katsottiin, että yhteiskunnan haavoittuvuus, riskien ennakointi ja hallinta (esim. sähköverkkojen toimintavarmuus) voisivat olla strategiassa vahvemmin esillä. Voidaan miettiä vaihtoehtoisia ratkaisutapoja, esim. paikallista sähköntuotantoa, paikallisesti toimivia sähköverkkoja. Toimintaa voidaan muuttaa perustavalla tavalla paikallisia vahvuuksia hyödyntämällä. Todettiin, että haavoittuvuus voi myös opettaa meitä, esimerkkeinä etätyö ja paikkariippumaton työ. Monet asiat perustuvat kuitenkin toimiviin tietoliikenneyhteyksiin, jotka eivät maaseudulla toimi kattavasti. Tietoliikenneyhteydet ovat tärkeitä myös siksi, että ne kytkevät meidät globaaliin talouteen.

Strategiapaperi sai kiitosta, että maaseudulla asuvien ihmisten näkökulma on huomioitu, reiluus ja oikeudenmukaisuus. Hyvänä pidettiin myös sitä, että paperissa on käsitelty hyvin ilmastonmuutos ja maaseudun moninaisuus.

Strategiassa esiin nostettu alueiden keskinäisriippuvuus ja synergiaedut nähdään tärkeänä. Tähän liittyen on mietittävä, miten paperia saadaan vietyä tykö myös niihin piireihin, joissa on vanhanaikaista ajattelua. Ehdotettiin, että esim. Helsingin kaupungilta voisi pyytää lausuntoa strategiasta.

Resurssien kumuloitumista pidettiin isona kysymyksenä. Tärkeää pohtia voidaanko välineillä kuten kilpailuetujen tasausjärjestelmällä aidosti vaikuttaa t&k toimien keskittymiseen.

Puheenvuoroissa korostettiin, että resurssipohjaa on tarkasteltava uudella tavalla. Strategiapaperi sai kiitosta siitä, että kansalaisyhteiskunta ja demokratianäkökulma on tunnistettu ja esillä. Katsottiin, että näkökulmaa voisi vielä vahvistaa. Kansalaisyhteiskunta on itseisarvo, jota tulee tarkastella laajasti; palveluntuotannon mutta myös hyvinvoinnin, osallisuuden ja vapaaehtoistyön näkökulmista.

”Maaseutu tuulenhalkojana” näkökulma sai kiitosta. Pohdittiin, voisiko auttaa, jos ajattelisimme yhtä isosti kuin komissio, joka toimii aktiivisesti Afrikan suuntaan. Pitäisikö MANE:n toimintaa laajentaa globaaleihin verkostoihin ja UM suuntaan?

Useissa puheenvuoroissa korostettiin taktiikkaa, On tärkeä miettiä, miten strategian kanssa edetään. Strategiasta on tärkeää käydä laaja-alaista keskustelua kansalaisten kanssa, mutta myös politiikan sisällä. MANE:lla on tähän mandaatti toimia. Tarvitaan keskustelua

hallinnon sisällä, jotta saadaan tukea, ministeriöiden valmistelua ja poliittista tahtoa. Haaste on siellä missä maaseutupolitiikkaa ei tunneta. Taktiikan osalta todettiin myös, että strategialla on yhtymäpinta kestävä kehityksen prosesseihin, selontekoon ym. Ympäristöoikeudenmukaisuuden kannalta keskeistä on ylisukupolvisuus, nuorten kuuleminen ja ottaminen mukaan. Menetelmällisesti voisi käyttää esim. back casting -menetelmää, jossa visio heitetään tähän hetkeen ja lähdetään miettimään yksittäisiä askeleita eteenpäin. Strategia voisi olla jopa iltakouluasia.

Strategian alussa katsottiin olevan turhaa maaseutu-kaupunki vastakkainasettelua. Tekstiä pidettiin myös paikoin vaikeaselkoisena. Paperia toivottiin työstettävän vielä näiltä osin.

Strategiatyöryhmän jäsenet totesivat strategiaa tehdyn tutkijamandaateilla. Puhutaan siitä, mistä tutkimukset kertovat, halutaan kuulla tai ei. Poliittisen prosessin paikka miten tartutaan.

## 5. Maaseutupolitiikan kokonaisohjelman teemat

Pääsihteeri, Christell Åström, maa- ja metsätalousministeriö.

*Päätös:*

*Kuultiin esitys, keskusteltiin ja päätettiin kokonaisohjelman teemat.*

Kokonaisohjelman läpileikkaavana teemana on paikkaperustaisuus. Kolme pääteemaa ovat keskinäisriippuvuus, ympäristöoikeudenmukaisuus ja tietointensiivinen talous. Kestävä kehitys ja sen ulottuvuudet - ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen - kulkevat näiden sisässä.

Kokonaisohjelmaa työstetään MANE-kokousten yhteydessä järjestettävissä työpajoissa, joita sihteeristö valmistelee ja MDI fasilitoi. Uusi MANE hyväksyy lopullisen kokonaisohjelman vuonna 2021.

## 6. Muut asiat

Kaisa-Leena Lintilä toi tiedoksi, että tämä on hänen viimeinen kokouksensa. Kaisa-Leena on ollut mukana maaseutupolitiikassa 1980-luvulta ja totesi, että maaseutupolitiikassa on menty paljon eteenpäin. Maaseutupolitiikka voimistuu ja on ajassa.

### MANE:n verkostojen toimintasuunnitelmat 2020

#### Hankkeet

- Valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet vuodelle 2020 (Makerasta rahoitettavat): *Siirtyminen kestäväan yhteiskuntaan: miten muutos toteutetaan niin, että samalla edistetään maaseutujen asukkaiden hyvinvointia sekä yhteisöjen ja yritysten toimintaedellytyksiä.*
  - Määräaikaan mennessä tullut 17 hakemusta.
  - Päätökset rahoitettavista hankkeista toukokuussa.

#### MANEn kokonaisohjelman valmistelutyön fasilointi ja vastuukirjoittaja

- Fasilointiin on valittu Aluekehittämistoimisto MDI
- Vastuukirjoittajaksi on valittu projektitutkija, *Mari Kattilakoski*, Itä-Suomen yliopisto

#### Julkaisut, raportit

- [Maaseutupolitiikan viikkokirje 1/2020](#)

#### Tulevat tapahtumat

- Älykkäät maaseudut -kiertue kevät 2020
- Maaseutubarometri 2020, julkistaminen toukokuussa 2020
- SuomiAreena 2020, heinäkuu 2020
- Maaseutuparlamentti 2020, 1.-3.10.2020.

### **Sihteeristön kokoukset kevät 2020**

- Maaliskuu, ti 24.3. klo 10-14
- Huhtikuu, ti 21.4. klo 10-13
- Toukokuu, ti 26.5. klo 10-13
- Elokuu, ti 20.8. klo 10-13

*Päätös:*

*Todettiin ja merkittiin tiedoksi.*

### **7. MANEn kevään 2020 kokoukset**

- Toukokuu, ti 5.5. klo 9-11, Helsinki
- Kesäkuu, ti 16.6. klo 9-11, Helsinki
- Syyskuu ti 1.9. klo 9-11, Helsinki

*Päätös:*

*Todettiin ja merkittiin tiedoksi.*

### **8. Kokouksen päättäminen**

Puheenjohtaja kiitti erittäin innostavasta kokouksesta ja päätti kokouksen 11.03.